

משך חכמה

פרשת תצוה פסקא לט - מג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד – כג טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

אחת בשנה יכפר עליו לדתיתכם קדש קדשים הוא לה':

מדוע: א. כפל הכתוב "אחת בשנה". ב. רק בסיפא כתוב לדורותיכם. ג. ברישא כתוב "קרנותיו", ובסיפא "עליו".

ל, י) וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה כו'. הנה³ אצל אהרן ובית דין במדבר לא היה יכול להיות פר העלם דבר, דאהרן אינו מופלא לגבי משה, והוראה דיליה לאו כלום הוא [הוריות דף ז, א], ובית דין אינו מופלין לגבי משה, והוראתם על הצבור בלא משה לאו מידי, ולכן אמר, וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה, שאין כפרה זו אצל אהרן רק אחת בשנה, אבל מדם חטאת הכיפורים יכפר עליו לדורותיכם רק אחת בשנה, זה עליו, שבע מתנות, שהן על גגו של מזבח הזהב (ויקרא טז, יט. יומא נח, ב), שגם לדורות אין זה רק אחת בשנה, שבפר כהן משיח וצבור אין שם הזיה על גגו של מזבח (ויקרא ד, יח), ולכן מה שמכפר עליו, אין זה רק אחת בשנה, ודו"ק⁴.

פר העלם דבר של בית דין שנעלם ממנו ועשו על פי הוראתו. ב. על טהרו של מזבח אין מזה אלא מדם חטאת הכיפורים (ויקרא טז, יט. יומא נח, ב), אבל דם פר העלם דבר לא היה מזה אלא על קרנות המזבח, ולא על טהרו של מזבח (ויקרא ד, יח). ג. אצל אהרן ובית דין במדבר לא היה שייך פר העלם דבר, כי אין פר העלם דבר אלא במופלא, ואהרן ובית דין לגבי משה רבינו אינו מופלא, והוראה שלו לאו כלום היא, כמבואר בהוריות (ז, א), לכן לא היה שייך פר העלם דבר של אהרן ובית דין במדבר.

ועל פי זה יתיישב הכל היטב, דבא ללמד שני עניני זריקת דמים על מזבח הקטורת, על הקרנות, ועל טהרו של מזבח. וברישא בא ללמד על קרנות המזבח, שהיו מזין עליו פר חטאת הכיפורים והעלם דבר, וכיון שבימי אהרן לא היה פר העלם דבר, לפיכך רק בימי אהרן היה זריקת דמים של קרנות פעם אחת בשנה, בחטאת הכיפורים, אבל לדורות היה הרבה פעמים, דמלבד חטאת הכיפורים היה מזה מדם פר העלם דבר, לפיכך ברישא לא כתוב לדורותיכם, כי לדורות יש יותר מפעם אחת בשנה. אבל בסיפא איירי מזריקת דם "עליו", היינו על טהרו של מזבח, וזה היה לדורות רק פעם אחת בשנה, כיון שגם לאחר שנסתלק משה, והיה פר העלם דבר, לא היו מזין על טהרו של מזבח, היינו "עליו", רק פעם אחת בשנה בחטאת הכיפורים, לפיכך זריקת "עליו" היה לדורות רק פעם אחת בשנה, ומיושב כל הדקדוקים היטב בסייעתא דשמיא.

⁴ תמצית דבריו: מדוע: א. כפל הכתוב "אחת בשנה". ב. רק

[לט]

ל, י) וְכַפֵּר אֶהְרֹן עַל קִרְנֹתָיו אֶחַת בְּשָׁנָה מִדָּם חֹטֵאת הַכִּפּוּרִים

אחת בשנה יכפר עליו לדתיתכם קדש קדשים הוא לה':

מדוע כפל בתיבת "יכפר"

ל, י) וכפר אהרן על קרנותיו כו' יכפר עליו. תנא¹ ביה קרא, דמזבח שנעקר מקטירין במקומו (זבחים נט, א), אבל דמים, לא, (זבחים, שם). ולכן תנא בדמים, דבזה מעכב המזבח, שדוקא עליו יכפר, אבל קטורת, סגי במקומו של מזבח, ודו"ק².

[מ]

ל, י) וְכַפֵּר אֶהְרֹן עַל קִרְנֹתָיו אֶחַת בְּשָׁנָה מִדָּם חֹטֵאת הַכִּפּוּרִים

¹ [לט] (שמות ל, י) "וְכַפֵּר אֶהְרֹן עַל קִרְנֹתָיו אֶחַת בְּשָׁנָה מִדָּם חֹטֵאת הַכִּפּוּרִים אֶחַת בְּשָׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא לֵה'", יש לדקדק, מדוע כפל במילים "יכפר" ומדוע כתוב "עליו". ונראה על פי המבואר בזבחים (נט, א), שאם נעקר מזבח ממקומו מקטיר עליו קטורת, אבל אין זורק דמים. וזה מרומז בכתוב כאן, דשנה בתיבת "יכפר" ללמד שלענין כפרת דמים מזבח מעכב. וכתב "עליו", ללמד דדוקא כפרה של דמים מעכב שיהיה עליו, אבל כפרה שאינה של דמים אלא קטורת, אין צריך שיהיה עליו.

² כפל בתיבת "יכפר", ללמד, שלענין כפרת דמים, מעכב המזבח, אבל לענין הקטורת, גם אם נעקר המזבח, מקטיר במקום מזבח. וכתב "עליו", ללמד דדוקא כפרה של דמים מעכב שיהיה עליו, אבל כפרה שאינה של דמים אלא קטורת, אין צריך שיהיה עליו.

[מ]

³ [מ] (ל, י) "וְכַפֵּר אֶהְרֹן עַל קִרְנֹתָיו אֶחַת בְּשָׁנָה מִדָּם חֹטֵאת הַכִּפּוּרִים אֶחַת בְּשָׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא לֵה'", יש לדקדק: א. מהו כפל הלשון אחת בשנה כו' אחת בשנה כו'. ב. ברישא לא כתוב לדורותיכם, ובסיפא כתוב לדורותיכם. ג. ברישא כתוב "קרנותיו" ובסיפא "עליו".

ונראה, בהקדים: א. על מזבח הקטורת היו מזין מדם חטאת הכיפורים, וכן

משך חכמה

פרשת תצוה פסקא לט - מג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד – כג טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

אחת בשנה יכפר עליו לדתיתכם קדש קדשים הוא לה':

מדוע כתוב "קודש קודשים הוא"

ל, י) מדם חטאת הכיפורים אחת בשנה כו' קודש קדשים הוא לה'. הנה⁵ לא הזכיר מתן פר כהן משיח ופר העדה בהעלם דבר,

ובאופן זה "רק פעם אחת בשנה" יכפר.

וכדי להבין רמז זה, יש להקדים הא דאמרו (זבחים מא, ב) "תנא דבי רבי ישמעאל: מפני מה נאמרה פרוכת הקדש בפר כהן משיח, ולא נאמר בפר העלם דבר של צבור, משל למלך בשר ודם שסרחה עליו מדינה, אם מיעוטה סרחה - פמליא שלו מתקיימת, אם רובה סרחה - אין פמליא שלו מתקיימת" ע"כ. פירוש דבפר כהן משיח כתוב (ויקרא ד, ו) "וְטָבַל הַפֶּהֶן אֶת אֲצָבָעוֹ בְּדָם וְהִזָּה מִן הַדָּם שְׁבַע פְּעָמִים לְפָנָיו ה' אֶת פְּנֵי פְּרוֹכַת הַקֹּדֶשׁ", ובפר העלם דבר כתוב (ויקרא ד, יז) "וְטָבַל הַפֶּהֶן אֲצָבָעוֹ מִן הַדָּם וְהִזָּה שְׁבַע פְּעָמִים לְפָנָיו ה' אֶת פְּנֵי הַפְּרוֹכֶת".

ועל פי זה יש לומר, שכשם שאם רוב ציבור חטא מסתלקת הקדושה מהפרכת, אם כן כל שכן שמסתלקת הקדושה מהמזבח, וכשחטא כהן המשיח, מסתלקת הקדושה מהכהן המשיח.

ולזה כתוב "קודש קודשים הוא לה'", ללמד, שמה שאמרת "פעם אחת בשנה", הוא רק באופן שהמזבח קודש קדשים, והכהן הגדול הוא קודש קודשים, ותיבת "הוא" עולה הן על המזבח והן על הכהן הגדול שנקרא קודש קדשים, כדכתיב בדברי הימים א- (כג, יג) "פְּנֵי עֲמֻרָם אֶהְרֹן וּמִשָּׁה וַיִּבְדֵּל אֶהְרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קְדָשִׁים הוא וּבָנָיו עַד עוֹלָם לְהַקְטִיר לְפָנָיו ה' לְשִׁרְתוֹ וּלְבָרְכָהּ בְּשֵׁמוֹ עַד עוֹלָם", ולא דוקא אהרן, אלא כל כהן גדול שעומד הוא במקום אהרן, והוא קדוש קודש קודשים, והיינו שלא חטא כהן משיח, הוא הכהן הגדול, שאם חטא, כבר אינו קודש קדשים, וכן סנהדרין לא חטאו, שאם היו חוטאים, היה מסתלק מהם הקדושה, וכן מהמזבח, ורק באופן זה שכולם בקדושה, אז יכפר פעם אחת בשנה. ומיושב היטב מדוע כתוב "קודש קודשים הוא לה'".

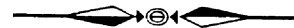
והטעם שבמשכן לא היה נוהג פר העלם דבר ופר כהן משיח, נתבאר לעיל בפסקא מ', על פי הגמ' בהוריות (ז, א) שרק מופלא של הסנהדרין יש לו דין פר כהן משיח, ובבית דינו יש פר העלם דבר, וכל זמן שמשה היה קיים לא היה אהרן מופלא, ולא יתכן פר כהן משיח ופר העלם דבר בזמן משה רבינו, לכן לא היה נוהג במשכן פר כהן משיח ופר העלם דבר, אלא במקדש לאחר שנסתלק משה רבינו ע"ה. והא דכתיב קודש קדשים, בא ללמד, שלאחר שמשה רבינו יסתלק, גם כן יכפר רק פעם אחת בשנה בבית המקדש, באופן

[מא - המשך]

ל, י) וְכִפֹּר אֶהְרֹן עַל קִרְבָּתוֹ אֶחָת בְּשָׁנָה מִדָּם חַטָּאת הַכֹּהֲנִים

בסיפא כתוב לדורותיכם. ג. ברישא כתוב "קרנותיו", ובסיפא "עליו". ונראה, דהפסוק נחלק לשנים, ברישא דין זריקת דם על הקרנות, ובסיפא על טהרו של מזבח. ועל קרנות מזבח הזהב, היה מזה מדם חטאת הכיפורים פעם אחת בשנה, ומפר העלם דבר בכל עת. אבל על טהרו של מזבח, היינו "עליו", לא היה מזה מדם פר העלם דבר, אלא מדם חטאת הכיפורים בלבד. ובימי משה לא היה אהרן מופלא, ולא היה שייך בבית דינו פר העלם דבר. לפיכך, בזריקת דם לקרנות, לא כתוב לדורותיכם, שלאחר משה, היה מזה מדם חטאת הכיפורים דבר על הקרנות יותר מפעם בשנה. אבל בסיפא דאירי בזריקה "עליו", אפילו כשנסתלק משה, היה מזה רק פעם אחת בשנה, בחטאת יום הכפורים, לכן כתוב לדורותיכם.

[מא]

⁵ [מא] (שמות ל, י) "וְכִפֹּר אֶהְרֹן עַל קִרְבָּתוֹ אֶחָת בְּשָׁנָה מִדָּם חַטָּאת הַכֹּהֲנִים אחת בשנה יכפר עליו לדתיתכם קדש קדשים הוא לה'", ע"כ. יש לדקדק, מה בא הכתוב ללמד שכתוב "קודש קודשים הוא לה'". ורש"י פירש "קדש קדשים - המזבח מקודש לדברים הללו בלבד, ולא לעבודת אחרת". אבל עוד צריך עיון, דכיון דכתיב שרק פעם אחת בשנה יכפר עליו, ממילא ידעינן שהוא מקודש לדברים אלו בלבד, ומאי קא משמע לן קרא. ונראה, בהקדים מה שהקשה האבן עזרא, מדוע רק פעם אחת בשנה יכפר עליו, והרי דם פר כהן משיח ופר העלם דבר זורקין על מזבח הזהב בכל השנה, ומתריץ האבן עזרא, שאין דין פר כהן משיח ופר העלם דבר אלא בבית המקדש ולא במשכן. [והטעם מבואר בסוף דבריו]. ועיקר הפרשה באה להורות על ימי המשכן, לכן כתוב שרק פעם אחת בשנה יכפר. אלא דמכל מקום קשה, הא האי קרא כתיב לדורות, וכיון שבבית המקדש היה פר העלם דבר ופר כהן משיח, מדוע כתוב שרק פעם אחת בשנה יכפר. ונראה, דהטעם שלא כתוב כפרת פר משיח והעלם דבר על מזבח הזהב, הוא, דמרומו בכתוב, דהפרשה איירי באופן שלא חטא כהן משיח ולא סנהדרין,

משך חכמה

פרשת תצוה פסקא לט - מג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד – כג טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים הוא ובניו עד עולם כו', אבל בזמן שנסתלק הקדושה מאהרן המשיח או מהמזבח, אז יש מתנות על המזבח, אולם בזמן שקדש קדשים כו' אז אין מתן דם עליו רק אחת בשנה, ודו"ק. ובאמת באהרן לא היה יכול העלם הוראה, דהוראתו, ובית דינו, אינו כלום כל זמן שמשה קיים (הוריות ז, א. עיין פסקא מ).⁶

[מב]

ל, י) וְכַפֵּר אֶהְרֹן עַל קַרְנֹתָיו אֶחָת בַּשָּׁנָה מִדַּם חֲטָאת הַכֹּהֲנִים אֶחָת בַּשָּׁנָה יִכַּפֵּר עָלָיו לְדַתִּיכֶם קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא לֵה':

מדוע על מזבח הזהב כתוב קודש קדשים לה', ועל מזבח החיצון לא כתוב "לה"?

ל, י) קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא לֵה'. במזבח⁷ החיצון פרק כט בפסוק לו

[מב]

⁷ [מב] ל, י) וְכַפֵּר אֶהְרֹן עַל קַרְנֹתָיו אֶחָת בַּשָּׁנָה מִדַּם חֲטָאת הַכֹּהֲנִים אֶחָת בַּשָּׁנָה יִכַּפֵּר עָלָיו לְדַתִּיכֶם קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא לֵה' ע"כ. יש לדקדק, מדוע כתוב על מזבח הקטורת "קודש קדשים לה'", ועל מזבח החיצון לא כתוב לה', דכתיב (כט, לו) וְהִקְיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קִדְשִׁים, ולא כתוב לה'. ונראה על פי המבואר בעבודה זרה (נב, ב) דכלי המקדש שהשתמש בהם אחז המלך לעבודה זרה, מעיקר הדין לא נאסרו, שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, מכל מקום, קנסו חכמים את הכלים שלא ישתמשו בהם לעבודת המקדש מדרבנן. אבל אבני מזבח ששקצום אנשי יון, נאסרו מעיקר הדין מהתורה ולא מחמת קנס, שאף על פי שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, מכל מקום, למדו מהכתוב (יחזקאל ז, כב) וַיִּבְאוּ בָּהּ פְּרִיצִים וַחֲלָלוּהָ, שכיון שנכנסו עובדי כוכבים להיכל, יצאו אבני המזבח לחולין, וכיון שיצאו לחולין קנאום היונים בהפקר ונעשה שלהם, וכשנשתמשו בהם לעבודת כוכבים נאסרו מעיקר הדין.

והקשה בעל המאור (שם, כד, ב מדפי הרי"ף) מדוע כלי המקדש שהשתמשו אחז לעבודת כוכבים לא נאסרו מהתורה, מאותו טעם שנאסרו אבני מזבח, שכיון שבאו פריצים וחיללו את המקדש, יצאו כלי המקדש לחולין, וקנאום הפריצים מהפקר, וכשנשתמשו בהם לעבודה זרה, נאסרו מהתורה. ותיירץ בעל המאור, על פי המבואר במעילה (יט, ב), שבכלי שרת שקדושים

שאינו רק במקדש, רבי אברהם בן עזרא. ויתכן, דאמרו בזבחים דף מא, ב תנא דבי רבי ישמעאל, מפני מה נאמרה פרכת הקודש בפר כהן משיח (ויקרא ד, ו), ולא נאמר בפר של צבור (ויקרא ד, יז), משל למלך בשר ודם שסרח עליו מדינה, אם מעוטה סרחה, פמליא שלו מתקיימת. אם רובה סרחה, אין פמליא שלו מתקיימת כו'. הכי נמי, כיון דרוב הצבור סרחו, כביכול, אין כאן קדושה. ונמצא, דכשחטאו הצבור בהעלם דבר, אין כאן כביכול הקדושה על המשכן, וכי חטא הכהן המשיח בהעלם דבר, ודאי דנסתלקה קדושה מן הכהן המשיח. לכן אמר, אחת בשנה יכפר עליו כו', אימתי, בזמן שהוא קודש קדשים לה', פירוש, בשעה ששורה הקדושה על המזבח, דבעת שהצבור חוטאין, כביכול נסתלק הקדושה מהפרכת (זבחים, שם), וכל שכן מהמזבח, וכן בשעה שאהרן הוא הכהן המשיח (ויקרא ד, ג) [שהוא במקום אהרן], הוא קודש קדשים, כמו שכתוב בדברי הימים א-כג, יג

שהמזבח וכהן הגדול יהיו בקדושה, ולא תסתלק מהם הקדושה.

[א. ה. כל מה שפירשנו בדבריו, הוא על פי הנדפס, שכתב בשם האבן עזרא "שאינו רק במקדש". אבל הוא פלא גדול מאוד, שבאמת לא כן כתב האבן עזרא, אלא כתב "וז"ל כאן "ואין צורך להזכיר דם פר המשיח, או הציבור בחטאם כי אינם תמיד, רק לפרקים מעטים" עכ"ל, הנה מבואר שהטעם שכתוב פעם אחת בשנה יכפר, היינו, דבאופן קבוע הוא פעם בשנה, אבל לפרקים מועטים יתכן יותר פעמים, ועל זה היה לרבינו לבאר, שכתוב "קודש קדשים הוא" ללמד שרק באופן שהוא קודש קדשים, הוא פעם אחת בשנה. וצ"ע].

⁶ תמצית דבריו: הטעם שכתוב "קודש קדשים הוא", דבא ללמד, דהא דכתיב שרק פעם אחת בשנה יכפר, היינו רק באופן ש"הוא", המזבח וכהן הגדול, "קודש קדשים". אבל אם הכהן הגדול יחטא, ועל ידי זה אינו קודש קדשים, ויביא פר כהן משיח, או שהסנהדרין יחטאו, ובחטאם תסתלק הקדושה מהמזבח, ויבאו פר העלם דבר, אז, יהיה כפרה על מזבח הזהב יותר מפעם אחת בשנה, שמלבד חטאת הכיפורים פעם אחת בשנה, יביאו פר כהן משיח, או פר העלם דבר.

משך חכמה

פרשת תצוה פסקא לט - מג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד – כג טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שם⁸.

הפטרת פרשת תצוה

[מג]

(יחזקאל מג, יב) זאת תורת הַבַּיִת עַל רֹאשׁ הַהָר כָּל גְּבֻלוֹ סְבִיב

סְבִיב קִדְשׁ קִדְשִׁים הִנֵּה זֹאת תּוֹרַת הַבַּיִת:

מדוע חוזר הכתוב ואומר "זאת תורת הבית"

בהפטרה⁹. (יחזקאל מג, יב) זאת תורת הבית על ראש ההר, כל

"כי יוכל הוא קדש תהיה לכם".

וכן מבואר בתמורה (יג, א), דקדשי בדיק הבית לא איקרי קרבן לה', אלא קרבן ה', כדכתיב (במדבר לא, נ) "וַיִּקְרַב אֶת קַרְבָּן ה' אִישׁ אֲשֶׁר מִצֵּא כְלִי זָהָב אֲצַעְדָה וְצִמִּיד טַבַּעַת עֲגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵינוּ לְפָנֵי ה'", והתם אירי בקדושת בדיק הבית. ומיושב הכל בסייעתא דשמיא.

⁸ תמצית דבריו: הטעם שעל מזבח הפנימי, היינו מזבח הזהב, כתוב "קודש קדשים לה'", ועל מזבח החיצון, היינו מזבח האבנים לא כתוב קודש קדשים לה', כיון שמזבח הפנימי נמשח עם המשכן, והיה קדוש בקדושת הגוף, ולכן לא יצא לחולין על ידי מעילה, ככלי שרת שאין יוצאין לחולין על ידי מעילה, אבל מזבח החיצון לא נמשח עם המשכן, והיה קדוש רק בקדושת בדיק הבית, ואבניו יצאו לחולין על ידי מעילה, לכן לא כתוב בו קודש קדשים לה', ולכן אמרו חז"ל, שמזבח הפנימי הוא ככלי שרת, ומקדש אפילו פסולים, ומזבח החיצון הוא כרצפה, שאין מקדש אלא את הכשרים.

הפטרת פרשת תצוה

[מג]

⁹ [מג] (יחזקאל מג, יב) "זאת תורת הַבַּיִת עַל רֹאשׁ הַהָר כָּל גְּבֻלוֹ סְבִיב סְבִיב קִדְשׁ קִדְשִׁים הִנֵּה זֹאת תּוֹרַת הַבַּיִת", יש לדקדק: א. מהו כפל הלשון

כתיב והיה המזבח קדש קדשים ולא כתיב לה'. והענין, על פי מה דפירש במאור פרק ד' דעבודה זרה (כד, ב מדפי הרי"ף), דאבני מזבח היו יוצאין לחולין, כיון שבאו בה פריצים וחללה (יחזקאל ז, כב), אבל כלי שרת לא נפקי לחולין על ידי פריצים כמו בימי אחז, יעויין שם. ובזבחים דף כז, ב אמר, דמזבח חיצון הוא רצפה, ומזבח הזהב הוא כלי שרת, יעויין שם, לכן לא נפק לחולין אף על ידי פריצים, לכן אמר קודש קדשים הוא לה', אולם במזבח החיצון דמתחלל על ידי פריצים לא כתיב בו לה', וכיוצא בזה אמר קידושין דף נג, א דכתיב ביה קודש ולא כתיב ביה לה', יעויין שם היטב. וכיוצא בזה אמרו בסוף פרק קמא דתמורה (יג, א) דקדשי בדיק הבית כתיב (במדבר לא, נ) קרבן ה' ולא קרבן לה', יעויין

קדושת הגוף, אפילו מעל בהם, לא יצאו לחולין. אבל אבני מזבח אינם קדושים קדושת הגוף, ויוצאים לחולין על ידי מעילה, לכן כלי שרת שלא יצאו לחולין אין יכולים לאוסרם, כי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אבל אבני מזבח יוצאין לחולין על ידי מעילה. והטעם שצריך קרא דבאו פריצים כו', כיון שגוי אין יכול למעול ולהוציא לחולין, לכן למדו מהכתוב שגויים שבאו להיכל חיללהו. אבל כלי השרת אין בהם מעילה ונשארים בקדושתם לעולם.

ואיתא בזבחים (כז, ב) דמזבח החיצון מקדש רק את הכשרים ולא את הפסולים, אבל מזבח הפנימי מקדש גם את הפסולים. והטעם מבואר שם, דמזבח החיצון הוא רצפה, ומזבח הפנימי היינו מזבח הזהב, הוא כלי שרת. [והטעם פירש רש"י בזבחים שם, שמזבח הזהב נמשח עם המשכן, לכן קדושתו ככלי שרת, אבל מזבח החיצון היינו מזבח אבנים, לא נמשח, ואינו קדוש בקדושת הגוף].

והשתא הכל מיושב, דלפי המבואר, מזבח הפנימי הוא ככלי שרת, וכלי שרת קדושתן קדושת הגוף ואינם יוצאים לחולין על ידי מעילה, לכן כתוב בו קודש קדשים לה', אבל מזבח החיצון שאבניו יוצאים לחולין על ידי מעילה, ואפילו על ידי גויים, דכתיב באו פריצים וחיללוהו, לכן לא כתוב בו קודש קדשים לה'.

ויש להביא ראיה, שכל דבר שאינו יוצא לחולין כתוב בו קודש לה', ואם יוצא לחולין לא כתוב קודש לה', דאיתא בקידושין (נג, א), שהמקדש במעשר שני אינה מקודשת כי אינו יוצא לחולין, דכתיב ביה (ויקרא כז, ל) "יִקַּל מִעֶשֶׂר הָאֲרָץ מִזֶּרַע הָאֲרָץ מִפְּרִי הָעֵץ לַה' הוּא קִדְשׁ לַה'", אבל המקדש בפירות שביעית מקודשת, דלא כתיב "לה'", דכתיב (ויקרא כה, יב)

משך חכמה

פרשת תצוה פסקא לט - מג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד – כג טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

נחלתך, מכון לשבתך, פעלת ה', שכל ההר מוכן לעזרה. ועיין מה שכתב רבינו פרק א שם הלכה ג עוד מקראות, ובחידושי על הרמב"ם בזה (בית הבחירה ו, י). וזה נרמז גם בישעיה י, לב עוד היום בנוב לעמוד הר בת ציון, שהכתיב בית, שכל ההר ראוי להיות בית, ודו"ק¹⁰.

גבולו סביב קודש קדשים, הנה זאת תורת הבית. זה מורה, דהעיקר כמו שכתב רבינו בפרק ו מהלכות בית הבחירה הלכה י דרשות ביד בית דין להוסיף על העזרה כל שירצו, אבל רק בהר הבית. לכן אמר, שכל גבולו סביב קודש קדשים, הנה זאת תורת הבית, שאין להוסיף על הבית רק במקום ההר בלבד, וכל ההר מוכן לבנות עליו בית, אם ירצו בית דין, ויהא צריך להוסיף, אבל יותר מההר לא. וכמו שאמר (שמות טו, יז) תביאמו ותטעמו בהר

עדי עד, מבואר דדוקא בהר הוא בית ה' ומנוחתו. ובחידושי אור שמח על הרמב"ם (בית הבחירה ו, י) מביא ראיות לזה מכמה מקומות בש"ס, ואין זה מגמת הביאור להעתיק לשונו קדשו הנפלא, וראוי לעיין שם.

ויש להוסיף עוד ראייה נפלאה לדברי הרמב"ם, מדכתיב באשור שבא על ירושלים, ואמר (ישעיהו י, לב) "עוד היום בָּנוּב לְעַמְדָה, יִנְפֹךְ יְדוֹ הַר בֵּית פֶּתַח צִיּוֹן גְּבַעַת יְרוּשָׁלַם", [נפירש רש"י (שם) וז"ל "עוד היום בנוב לעמוד - כל הדרך הזה נתלבט, כדי לעמוד בעוד היום בנוב, לפי שאמרו לו איצטגניניו, אם תלחם בה היום, תכבשנה, וכשעמד בנוב, וראה את ירושלים קטנה, לא חש לדברי איצטגניניו, והתחיל להניף ידו בגאווה, וכי על עיר כזו הרגזתי כל החיילות הללו, לינו פה הלילה, ולמחר ישליך בה איש אבנו]. הנה הקרי הוא "בת ציון" והכתיב הוא "בית ציון", וצריך טעם לכתיב. ולאור המבואר הוא נפלא מאוד, דבא לרמז, שדוקא ההר הוא בית ה', ואין להוסיף על העזרה יותר מההר.

¹⁰ תמצית דבריו: הטעם שחוזר הכתוב ואומר "זאת תורת הבית", דעולה על מה שכתוב "על ראש ההר כל גבולו", ובא ללמד, שאף על פי שכל ההר מוכן לבנות עליו בית, ואם רצו להוסיף על העזרה יכולים להוסיף, אבל מכל מקום, דוקא על ההר ולא יותר, כי רק הר המוריה מוכן לבנות עליו בית, לכן דקדק לכתוב שוב "זאת תורת הבית", דוקא על ההר הוא תורת הבית, ולא יותר מההר.

"זאת תורת הבית". ב. מדוע כתב "על ראש ההר", מאי נפקא מינא בזה, העיקר שכתוב שכל גבול הבית סביב קודש קדשים.

ונראה, דבא ללמד כשיטת הרמב"ם בהלכות בית הבחירה (ו, י), שאף על פי שבית דין יכולים להוסיף על העזרה, כמבואר בשבועות (יד, א), מכל מקום אינם יכולים להוסיף אלא בהר, ולא יותר מההר, דרק הר המוריה ראוי לבית המקדש. וזה לשון קדשו, "בית דין שרצו להוסיף על ירושלים או להוסיף על העזרה מוסיפין, ויש להם למשוך העזרה עד המקום שירצו מהר הבית, ולמשוך חומת ירושלים עד מקום שירצו", הנה דקדק, שדוקא מההר בלבד יש להם להוסיף ולא יותר מזה. לפיכך חוזר הכתוב ואומר "זאת תורת הבית", דעולה על מה שכתב "על ראש ההר", ללמד, שדוקא על "ראש ההר", הוא תורת הבית, ואין להוסיף יותר מההר. ועוד מלמד, שכל ההר מוכן לבנות עליו בית אם ירצו בית דין, ולכן אם רוצים להוסיף על העזרה, יכולים להוסיף על כל ההר. אבל לא יותר מההר. ומיושב כל הדקדוקים בסייעתא דשמיא.

ויש להביא ראייה לזה, מלשון הכתוב (שמות טו, יז) "תְּבַאֲמוּ וְתִטְעֶמוּ בְּהַר נְחֻלְתְּךָ מִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ פְּעֻלַת ה' מִקֶּדֶשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנֵנוּ יְיָךְ", הנה דקדק הכתוב דקדושת בית המקדש היא על ההר בלבד, "הר נחלתך", שדוקא הוא "מכון לשבתך", מוכח, שדוקא על ההר אפשר להוסיף ולא יותר.

וכן משמע ברמב"ם בהלכות בית הבחירה, לעיל פרק א הלכה ג', שהביא כמה מקראות על קדושת הר הבית דוקא, דזה לשון קדשו "כיון שנבנה המקדש בירושלים, נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה', ולהקריב בהן קרבן, ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד, ובהר המוריה, שבה נאמר (דברי הימים-א, כג, א) ויאמר דויד זה הוא בית ה' האלהים וזה מזבח לעולה לישראל, ואומר (תהילים קלב, יד) זאת מנוחתנו

